

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

32.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

24 – 28 MAYIS 2010
İSTANBUL

2009 Yılı Barcın Höyük Kazıları

Rana ÖZBAL, Fokke GERRITSEN

AYRI BASIM

2009 YILI BARCIN HÖYÜK KAZILARI

Rana ÖZBAL*
Fokke GERRITSEN

Bursa İli, Yenişehir İlçesi'nin beş km. batısında yer alan Barcın Höyük¹ kazıları 2009 yılında da Türkiye, Hollanda, Avusturya, Fransa, İngiltere, Japonya ve Bulgaristan'dan gelen uzman ve öğrencilerin ve Tarsus Arkeoloji Müzesinden Bakanlık temsilcisi Arkeolog Fırat Güngör'ün katılımı ile devam etmiştir (Resim: 1). 2005 ve 2006 yıllarında Dr. Jacob Roodenberg başkanlığında Barcın Höyük'te sürdürülen çalışmalar (Roodenberg v.d. 2008) 2007 yılında Yar. Doç. Dr. Fokke Gerritsen'e devredilmişti (Gerritsen 2010; Gerritsen ve Özbal 2009; Gerritsen v.d. 2010). 3 Temmuz – 26 Ağustos tarihlerinde gerçekleştirilen 2009 sezonu yerleşme ve çevresinde yapılan arazi çalışması ile buluntu analizi ve konservasyonunu içeren bir program dâhilinde sürdürülmüştür. Çanak çömlek ile bitki, hayvan ve insan kalıntılarının analizleri kazı çalışmalarına paralel olarak Yenişehir'deki kazı evinde yapılmıştır. Çanak çömleklerin arkeometrik lipit analizleri kazı sonrasında İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Kimya Bölümü Arkeometri Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

2009 yılı kazıları L11, L12, L13, M10, M11 olmak üzere daha önceki yıllarda kazılmaya başlanan toplam beş açmada sürdürülmüştür (Resim: 2). 2008 yılında araştırmaların odağını Bizans kalıntıları oluşturmaktayken 2009 sezonunda tüm açmalarda tarihöncesi yerleşmeye ait kalıntılar ele geçirilmiştir. Açmalarda gün ışığına çıkarılan mimarî öğeler ve buluntular hakkında özet bilgiler ve yapılan çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

L11 Açması

L11 açmasındaki çalışmalar, Neolitik tabakaların ayrıntılı bir stratigrafik sıralamasını oluşturabilmemize imkân vermiştir. Toplam 9 mimarî kat tespit edilmiş olmasına rağmen, daha sonraki dönemlere ait çöp çukurlarının yol açtığı yoğun tahribat nedeni ile bazı katmanlar ile ilgili bilgiler oldukça kısıtlıdır. Birkaç evreden kısmen korunmuş durumda farklı inşa teknolojileri gösteren mimarî kalıntılar da ele geçirilmiştir.

* Yar. Doç. Dr. Rana ÖZBAL, Koç Üniversitesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Rumeli Feneri Yolu, Sarıyer 34450, İstanbul/TÜRKİYE.

Yar. Doç. Dr. Fokke GERRITSEN, Hollanda Araştırma Enstitüsü, İstiklal Caddesi, Nuri Ziya Sok. No:5, P.K. 132, Beyoğlu, 34431, İstanbul/TÜRKİYE.

¹ Höyüğün adı yakında bulunan köyden gelmekte ve “ç” harfi ile değil, yukarıda da belirtildiği gibi “c” harfi ile yazılmaktadır.

Evlerin bazıları çamur levha (*mud-slab*) tekniği ile yapılmış iken, diğer duvarlarda ahşap dikme ve dal örgü tekniği kullanılmıştır. Açmanın kuzey kesimindeki bir mimarî evrenin yanmış dolgusu içinde pişmiş toprak bir kadın figürini bulunmuştur (Resim: 3). Bu açmanın iskân tarihinin bir noktasında alanın düzeninde büyük çaplı bir değişikliğe gidilmiş ve yeni bir çamur levha evin inşası için toprak bir set yapılmıştır. L11 açmasında karşılaşılan evrelerin çoğunun yüzeylerinden arkeobotanik, radyokarbon ve mikro-arkeoloji örnekleri alınmıştır.

Açmanın en alt tabakasında kuzey-güney istikametinde ve bunu dik açıyla karşılayan doğu-batı istikametinde ikinci bir duvardan oluşan bir ev tespit edilmiştir. Bu evin duvarlarının direk çukurlarından inşa edildiği ve çukurların etrafına konulan çamurla karışık dal örgünün kalınlığının toplam 10-12 cm. olduğu belirlenmiştir. Evin tabanı kazılmamış olsa da evi kesen bir çöp çukurunun profilinde kapalı mekânda siyah renkli bir tabanın varlığı ve taban altına gömülü en azından bir yetişkin mezarının olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu taban ve mezarın kazısı önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilecektir.

Kazısı henüz tamamlanmamış olan bu yapının üzerinde tespit edilen bir seri tabanın daha sonraki bir evrede avlu veya dış mekân olarak kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Bu tabakanın üzerinde ise sarı renkli sıkıştırılmış topraktan (*pisé*) yapılmış olan bir mimarî tabaka bulunmaktadır. Söz konusu tabakanın ana yapısı 2007 yılında tespit edilmişti. Kuzey-güney ve doğu-batı istikametindeki bu duvarlar açmanın kuzeyinde birleşerek bir köşe oluşturmaktadırlar (Resim: 4).

Bu tabakadan sonra L11 açmasında bulunan mevcut mimarî düzlenerek teraslanmış, höyük yüzeyi ve topoğrafyası bu dönemde oldukça yoğun bir değişime uğramış olmalıdır. Teraslama işleminden hemen sonra direk çukurlarından oluşan ve doğu-batı istikametinde gittiği ve ardı ardına yapıldığı belirlenen iki ayrı yapı evresi saptanmıştır. Bu kalıntıların bir veya iki nesil sonrasında mevcut dal-örgü duvarının güçlendirilmesi veya değişimi sırasında yapılan yeni bir mimarî aşamaya ait olduğu düşünülmektedir.

L12 Açması

L12 açmasında yoğun bir şekilde derine inildiğinden kronolojik olarak çok sayıda yerleşim Dönemi kazılmıştır. Üstteki Bizans mezarlık alanının 2008 yılında kazılmamış son gömüleri ve mezarlıkla ilişkili olduğu düşünülen yuvarlak bir taş yapı ortaya çıkarılmıştır.

Mezarlığın altında, geçtiğimiz sezonlarda M10, M11 ve L11 açmalarında bulunan Geç Kalkolitik kalıntılar ile çağdaş tek evreli bir Geç Kalkolitik yerleşimi tespit edilmiştir. Bu evreye ait iki ocak ve az korunmuş kerpiç mimariye işaret eden kalıntılar ele geçirilmiştir. Geç Neolitik kalıntılar bu evrenin altında belirmeye başlamıştır. Gün ışığına çıkarılan mimarî öğelerin detayları üstten başlayarak şöyle sıralanabilir:

Bizans Dönemi: 2009 sezonunda mezarlığın kullanım evresinin ilk safhasını temsil eden 4 mezar kazılmıştır. Olasılıkla M.S. 9. yüzyıla tarihlenen bu mezarların bazılarının üstlerinin geç dönemlerde olduğu gibi çatı kiremitleri ile örtülmediği görülmüştür. Ayrıca, yukarıda da belirtildiği gibi, mezarlığı işaretleyici özelliği olduğu düşünülen çember biçimli bir taş yapının temelleri kazılmıştır.

Geç Kalkolitik: Bu katmanda Geç Kalkolitik Döneme tarihlenen mimarî unsurlar Bizans çukurları ve mezarları tarafından tahribata uğramıştır. Açmanın kuzeyinde tespit edilen bu kerpiç yapının kuzeydoğu köşesinde çok sayıda üst üste yerleştirilmiş sıvalı taban kazılmıştır. Yapının sadece bu köşesinde korunagelen bu tabanlar muhtemelen tarla fareleri, Bizans çukurları ve tarım faaliyetleri nedeni ile yapının diğer bölümlerinde günümüze ulaşamamıştır (Gerritsen v.d. 2010). Güney Marmara Bölgesi için tek bilinen kazısı gerçekleşmiş Geç Kalkolitik yerleşim yeri olduğundan bu tabakalar her ne kadar kötü korunmuş olsalar da bölgenin kronolojik tarihinin tamamlanması açısından önem taşımaktadır. Burası iskân yeri olduğundan ve ele geçirilen çanak çömlekler günlük kullanım için yapılmış kap ve kâseleri teşkil ettiklerinden, Ilıpınar Höyüğü'nün IV tabakasında mezarlarda bulunan keramiklerden farklılık göstermektedirler (Gerritsen 2010).

Bu mekânda gün ışığına çıkarılan ve Geç Kalkolitik Döneme tarihlenen diğer önemli bulgular ise, yapının hemen doğusunda yer alan üç fırındır. Fırın tabanları 2007 yılında da M11 numaralı açmada görüldüğü gibi çanak çömlek parçaları ile döşenmiştir (Gerritsen v.d. 2010).

Geç Neolitik'in Son Evresi: L11 açmasında bahsedilen çamur levha yapının güney duvarı burada bulunduysa da yapı henüz gün ışığına çıkarılmamıştır. Çok sayıda çöp çukuru olduğu tahmin edilen bu tabakada direk çukurlarının varlığı da yer yer tespit edilmiştir.

L13 Sondajı

Bu açma höyüğün güneyinde yer almaktadır. Roodenberg başkanlığında 2006 yılında kazılmaya başlanan bu alanda çalışmalar Neolitik Dönemden sonraya tarihlenen ve büyük ölçüde bozulmuş tabakaların zorlayıcılığı nedeniyle durdurulmuştur (Roodenberg v.d. 2008). 2009 yılında bir haftalık bir süreç kapsamında yapılan sondaj çalışmasının Neolitik'e tarihlenen bozulmamış yüzeylerin varlığını ortaya koyması ileriki sezonlar için yeni olasılıklar sunmaktadır. 2010 senesinde söz konusu alanda kazı çalışmaları planlanmaktadır.

L13 açmasının kuzeydoğusunda açılan 2x3 metrelik bir sondaj sırasında saptanan Neolitik tabakalar biri 2 metre, diğeri ise yaklaşık bir metre çapında olmak üzere iki ayrı çöp çukuru tarafından kesilmiştir. Çöp çukurlardan biri seramik açısından çok zengin bir repertuara sahip olmasa da, hayvan kemikleri açısından oldukça yoğundur.

M10 Açması

2005 yılından beri kazılmakta olan bu açmada Neolitik tabakalara 2006 yılında ulaşılmış, 2009'da ise (dikme delikli ve çamur levhali) mimarî ve mimarî ile ilişkili dış bağlamlara ait kalıntıların gün ışığına çıkarılmasının amaçlandığı çalışmalara devam edilmiştir.

M10 açmasında gerçekleşen çalışmalar kapsamında açmanın kuzeyinde kuzeybatı-güneydoğu istikametinde yanmış mimarî kalıntılarını kesen ve direk çukurlarına yerleştirilmiş dal örgüden yapıldığı düşünülen bir duvar tespit edilmiştir (Resim: 5). Aynı istikamette açmanın ortasında ikinci bir sıra direk çukuru saptanmış olsa da, bu çukurların aynı yapıya ait olduğu düşünülmemektedir. Bu yapılar daha geç bir döneme tarihlenen mezarlar tarafından kesilmiştir. M10 açmasında 2009 yılında üç tam iskelet kazılmıştır. Bunun dışında çöp çukurlarında da çok sayıda insan kemiği ele geçirilmiştir. Bunun sebebi, tarih öncesi dönemlerde çöp çukurları açılırken çok sayıda mezarın tahrip edilmesi ve mezarlardaki insan kemiklerinin tekrar ikincil olarak gömülmesidir. Açmanın kuzeyinde bulunan ve çapı 2 metreyi aşan büyük bir çukurda en azından iki ya da üç iskelete ait kalıntılar karışık bir biçimde ortaya çıkmıştır. M11 açmasında da benzer tafonomik olayların olduğu izlenmektedir.

Açmanın güney kesiminde L11 açmasından bilinen çamur levha tekniğiyle yapılmış bir evin varlığı tespit edilmiş olsa da, bu yapı çöp çukurları tarafından tahribe uğradığından tam anlamıyla incelenememiştir. Açmanın doğu kesiminde Geç Kalkolitik'in çanak çömlek döşeli fırınlarından farklı olarak tabanları küçük çakıl taşları ile döşenmiş Geç Neolitik fırınlara ait çok sayıda iz bulunmuştur. Bu veriler söz konusu alanın olasılıkla bir avlu veya dış mekân olarak işlev gördüğünü düşündürmektedir.

M11 Açması

Bu açmadaki Neolitik yerleşim tabakaları dış alan olduğu tahmin edilen alanlardan oluşmaktadır. Çanak çömlek ve buluntular açısından zengin çok sayıda Kalkolitik ve Neolitik Dönemlere tarihlenen çöp çukuru tespit edilmiştir. Kazı sezonunun sonunda yanık bir tabaka ile karşılaşmıştır. Bu tabakanın yanmış mimarî kalıntılarına ait olma olasılığı 2009 sezonunda kanıtlanamamakla beraber, 2010'da bu konunun daha ayrıntılı bir şekilde araştırılması planlanmaktadır. M11 açmasında M10, L11 ve L12 açmalarında ulaşılan Geç Neolitik mimarî tabakalarının seviyesine ulaşılsa da, henüz çöp çukurlarını ve mezarları ayırma aşaması devam etmektedir. 2010 yılında bu açmada bulunan mimarî tabakanın kazı çalışmalarına başlanması planlanmaktadır.

Jeofizik Araştırmaları

Amsterdam VU Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Sjoerd Kluiving başkanlığındaki bir jeofizik ekibi, höyüğün üzerinde ve yakın çevresinde araştırma yapmıştır. Karot, toprak

analizi ve mikro-morfolojik araştırmalar sayesinde, yerleşmenin yakınındaki çevrenin ön rekonstrüksiyonu yapılabilmektedir. Yerleşmenin Yenişehir Ovası'nı çevreleyen tepelerin en alçak etekleri ile ovanın alçak merkezi arasındaki geçiş bölgesinde yer almış olduğu bu çalışma sayesinde ortaya konmuştur. Zayıf drenaj nedeni ile tarihöncesi çevre bataklık araziden oluşmaktadır. Höyük üstü ve yakınlarından alınan jeo-arkeolojik 5 cm.lik karot örnekleri sayesinde höyüğün güneyinde bir göl veya bataklık alan olduğu anlaşılmıştır. Höyük üzerindeki çeşitli noktalardan alınan örnekler ana toprağın höyük seviyesinin 5,80 metre altında olduğuna ve arkeolojik dolguların çok derinlere indiğine işaret etmektedir. Çalışmaların ön sonuçları höyüğün kuzeyinde dağlardan yağmur suları ile gelen dolgu toprak olduğunu tespit etmiş olsa da, höyüğün yaklaşık 25 metre güneyinde arkeolojik dolguların devam etmekte olduğuna işaret

etmektedir. Son 40 yılda suluları için kullanılan pompalar sonucunda su seviyesinde belirgin bir farklılık olduğu da jeoarkeolojik karot örneklerinden anlaşılmaktadır. Çalışmalar kapsamında arkeolojik ve jeolojik dolgulardan mikromorfolojik örnekler toplanmaktadır.

Buluntu Analizleri

Jeofizikçilere ek olarak, arkeometri (Prof. Dr. Hadi Özbal, Boğaziçi Üniversitesi), arkeozooloji (Dr. Alfred Galik, Viyana Veterinerlik Üniversitesi), fiziksel antropoloji (Yard. Doç. Dr. Jessica Pearson, Liverpool Üniversitesi) ve çanak çömlek (Dr. Laurens Thissen, TCB Amsterdam) dallarında uzman bilim adamları kazı sezonu süresince buluntuların tasfiye ve analiz edilmesi için kazı ekibine dâhil olmuşlardır.

Havyan kalıntıları üzerinde yapılan analizler yerleşmenin Neolitik sakinlerinin ağırlıklı olarak evcil sığır, koyun ve keçi beslediklerini ortaya çıkarmıştır. Evcil domuzla ait ize rastlanmamıştır. Beslenmenin küçük bir kısmı geyik, yaban domuzu ve su kuşları gibi vâhşi kaynaklardan sağlanmıştır. Dr. Galik, ele geçirilen hayvan kemiklerinden yola çıkarak Barcın Höyük'te yaşamış olan halkın beslenmesinde dönemler arasında bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda M.Ö. 6300'e tarihlenen Neolitik Dönemde az sayıda yabanî domuz olduğunu ve evcilleştirilmiş domuzun hemen hemen hiç olmadığını saptamıştır. Buna karşılık Geç Kalkolitik'e tarihlenen katmanlarda çok sayıda evcilleştirilmiş domuz olduğunu ve bu vesileyle bu iki dönem arasında beslenme düzeninde belirgin bir fark olduğunu belirlemiştir (Gerritsen v.d. 2010). Bunun yanında burada kuzu, koyun ve inek dışında tilki, köpek, geyik türleri, kuş türleri ve balık kemiklerine ait çeşitli kemikler olduğunu yaptığı analizler sonucu tespit etmiştir.

Yar. Doç. Dr. Jessica Pearson, Bizans mezarlığında bulunan iskeletlerin analizini bitirmesine ek olarak, bugüne kadar ortaya çıkan tarihöncesi gömülerin çoğunu belgelemiştir. Yerleşmenin Neolitik'teki iskânı sırasında, topluluğun ölen üyeleri (yeni doğandan yetişkinlere kadar) çoğunlukla yerleşme içinde, bacak ve kolları sıkıca katlanmış

şekilde küçük çukurlara yerleştirilerek gömülmüştür. Dr. Pearson Bizans Dönemine ait toplam 70'i aşkın mezar gün ışığına çıkarılmış olduğundan, bu köyde yaşamış olan halkın popülasyon istatistiğini, çıkarabilme şansı kazanılmıştır.

Marmara Bölgesi'nde Neolitik Dönemi ve özellikle M.Ö. 7. binyılı incelemiş çok az sayıda kazı olması nedeniyle (Karul 2009; Özdoğan 2007:401-426) Barcın Höyük kazılarında çanak çömlek analizine büyük bir önem verilmektedir. Barcın Höyük'te çanak çömleklerin stratigrafik ve tipolojik analizlerinden alınan veriler diğer yerleşmeler için referans olarak önem kazanabilecek niteliktedir. Analiz henüz tamamlanmamış olmakla beraber en az üç Geç Neolitik çanak çömlek evresinin varlığı açıkça ayırt edilebilmektedir. Güney Marmara Bölgesi kronolojisi henüz oturmuş olmadığından bu Dönemin ana hatları dışında daha kapsamlı olarak belirlenmesi için uzun süreli analiz çalışmalarının yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Lipit Kalıntı Analizi

Barcın Höyük'ün Neolitik tabakalarından seçilen 150 çanak çömlek parçası lipit analizi yapmak amacıyla İznik Müze Müdürlüğü'nün izni ile İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Arkeometri ve Araştırma Merkezi'ne getirilmiş, TÜBİTAK Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı kapsamında incelenmiştir. Söz konusu analizlerin bir kısmı TÜBİTAK MAM tesislerinde devam etmekte, çalışmalar kapta lipit kalıntılarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Yeni kanıtlar, tarım ve hayvancılığın erken tarihindeki en önemli adımlardan biri olan süt ve süt ürünleri üretiminin başlangıcının Marmara Bölgesi'nde M.Ö. 7. binyılın ikinci yarısında gerçekleştiğini göstermektedir (bakınız: Evershed v.d. 2007, Türkeul-Bıyık ve Özbal 2007).

Boğaziçi Üniversitesi Arkeometri Araştırma Merkezi'nde yürütülmekte olan Barcın Höyük çanak çömleklerinin analizi süt ve süt ürünleri üretiminin başlangıcının tarihlenebilmesi için yeni kanıtlar sağlamaktadır. Araştırma özellikle organik kalıntı içerebilecek seramik örnekleme programı olup Kuzeybatı Anadolu kilit bölgesinin Neolitik Döneminin süt ürünleri üretimine odaklanmaktadır. Bu programın sonuçları ile süt ürünleri üretimini çanak çömlek işlevleri ile ilişkilendirmeye yardımcı olacak bir dizi soruya yanıt aramaktayız.

Radyokarbon Analizleri

Kazının çeşitli yerlerinde ele geçirilen dört örnek, AMS (yani kütle spektrometresi) yöntemiyle analiz edilmek üzere Hollanda Groningen Üniversitesi'nin Radyokarbon Araştırmaları Laboratuvarı'na yollanmıştır. Sonuçlar Barcın Höyük'te özellikle L13 açmasının alt tabakalarının ve L11 açmasındaki mimarî öğelerin tanımlanması açısından faydalı veriler sunmaktadır (Tablo: 1). Verilere göre L11 açmasından alınan örnekler

M.Ö. yedinci binyılın son çeyreğine tarihlenmekteyken, L13 açmasından alınan örnek M.Ö. 6400-6200 yıllarına tarihlenmektedir. M11 açmasında gün ışığına çıkarılan ve Neolitik'in en son Dönemine tarihlenen dolgu topraktan alınan örnek ise M.Ö. yedinci binyılın sonları ve altıncı binyılın başlangıcına tarihlenmektedir.

Depo ve Saklama

2009 yılında etütlük malzemeler için yeni bir depo oluşturulmuştur. İbrahim Orhan Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nün izni ile yurt içindeki yeni ve emniyetli bir alan güvenli hâle getirilmiş ve arkeolojik malzemenin depolanması için hazırlanmıştır. Binada daimi güvenlik bulunduğundan buluntuların emniyeti için ideal bir mekân teşkil etmektedir. Etütlük malzemeye ilâveten toplam otuz adet buluntu envanterlik malzeme olarak seçilmiş ve İznik Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Sonuç

L13 açmasında bir hafta boyunca yapılan sondaj çalışması sonucunda bu alanın 2010 yılında daha kapsamlı bir şekilde araştırılmasına karar verilmiştir. İki veya üç sezondur kazılmakta olan L11, L12, M10 ve M11 açmalarında kazıların seri bir şekilde devam etmesi bölgenin en erken tabakalarına ulaşabilmemiz konusunda yeni verilere ulaşmamızı sağlayacaktır. Amacımız bu açmalarda derinleşerek Yenişehir Ovası'nın en erken mimarî ve kültür tabakaları ve bölgenin ilk tarımsal hayata geçiş ve yerleşik düzeni hakkında bilgi sahibi olabilmektir.

2010 yılı çalışmalarının amaçlarından biri ana toprağa en az bir açmada ulaşmak ve tabakalanmayı tamamlamak olacaktır. Bu zamana kadar yerleşmenin açık alanlar ile ayrılmış yapı alanlarından oluştuğu yönündeki mevcut fikrimizi doğrulamış ya da aksini ispat etmiş olmayı ummaktayız. Şu andaki görünüm zaman içinde terk edilen yapıların düzlenerek açık alan hâline getirildiği ve bu açık alanların üzerine tekrar evlerin inşa edildiği yönündedir.

Teşekkür

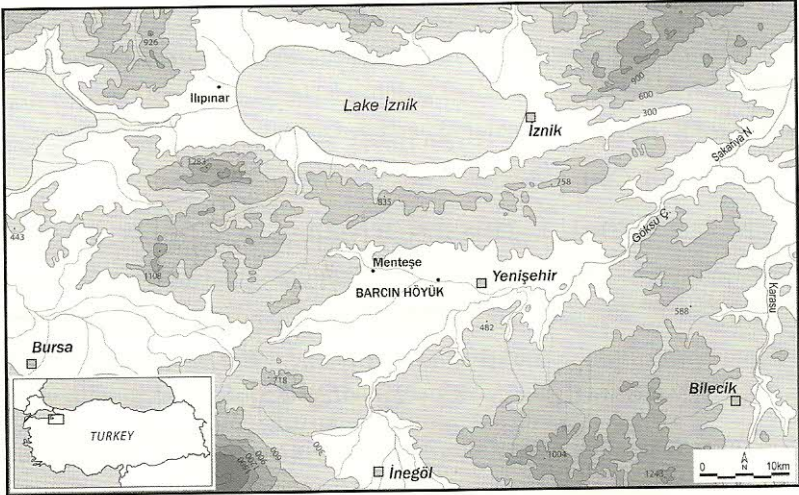
Boğaziçi Üniversitesi Arkeometri Merkezi Müdürü Prof. Dr. Hadi Özbal'a kazının koordinasyonu açısından yardımlarını esirgemediği için teşekkürlerimizi borç biliriz. İstanbul Hollanda Araştırma Enstitüsü'nden Ayşe Dilsiz'e makalenin editörlüğünü yaptığı için, Uludağ Üniversitesi Yenişehir İbrahim Orhan Meslek Yüksek Okulu Müdürü Bahri Yıldız'a ve Yurt Müdürü İbrahim Gönteki'ye öğrenci yurdunu kazı evi olarak kullanmamızı sağladıkları için, kazı ekibimize çalışmalarını aksatmadan yürüttükleri için, İznik Müzesi Müdürü Yusuf Demirci ve Bakanlık temsilcimiz Fırat Güngör'e göstermiş olduğu anlayış için içtenlikle teşekkür ederiz. Kazıların finansal desteği Hollanda Bilimsel Araştırma Fonu'ndan (NWO) sağlanmaktadır.

KAYNAKÇA

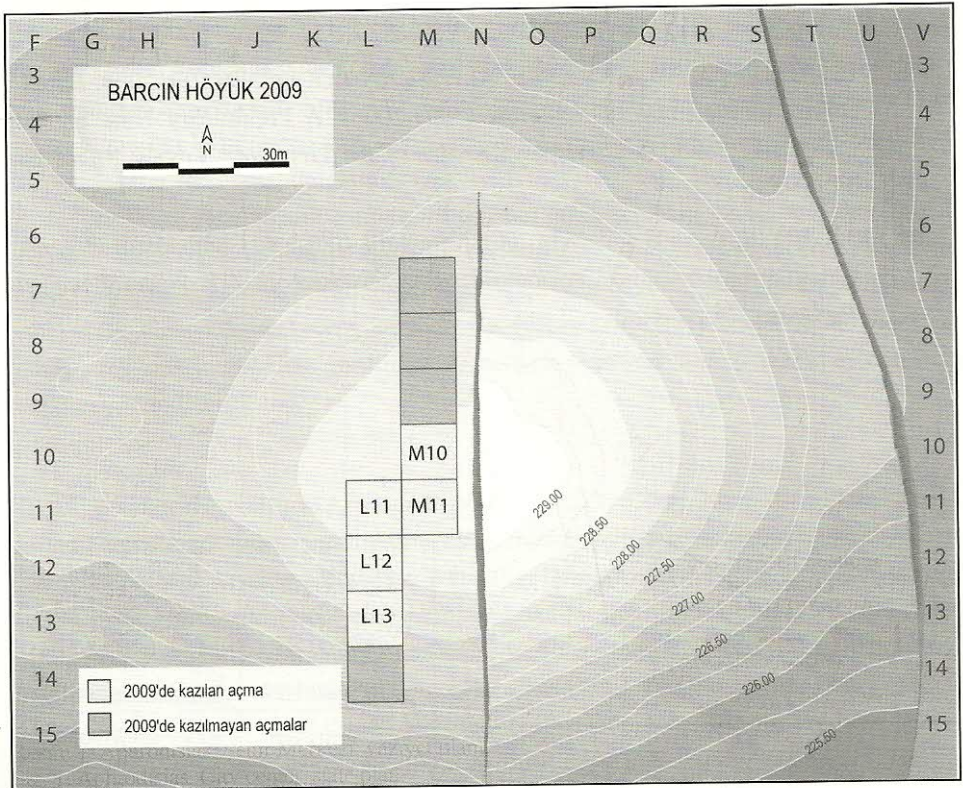
- GERRITSEN, F. 2010. Barcın Höyük Excavations, 2008. 31. *Kazı Sonuçları Toplantısı* (1. Cilt), 411-420
- GERRITSEN, F., R. ÖZBAL. 2009. Barcın Höyük Excavations, 2007. 30. *Kazı Sonuçları Toplantısı* (3. Cilt), 457-464.
- GERRITSEN, F., R. ÖZBAL, L. THISSEN, H. ÖZBAL ve A. GALIK, 2010. The Late Chalcolithic Levels at Barcın Höyük, *Anatolica* 36:197-225
- EVERSHED, R. P. ve diğerleri, 2008 "Earliest date for milk use in the Near East and southeastern Europe linked to cattle herding," *Nature* 455 (No. 7212): 528-531.
- KARUL, N. 2009. Kuzeybatı Anadolu'da Anahatlarıyla Neolitik ve Kalkolitik Dönemler. *Türk Eski Çağ Enstitüsü Haberleri* 28:1-6
- ÖZDOĞAN, M. 2007. Marmara Bölgesi Neolitik Çağ Kültürleri. *Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 401-426.
- ROODENBERG, J.J., A. VAN AS and S. ALPASLAN ROODENBERG, 2008. Barcın Höyük in the Plain of Yenişehir (2005-2006): A Preliminary Note on the Fieldwork, Pottery and Human Remains of the Prehistoric Levels. *Anatolica* 34: 53-54.
- TÜRKEKUL BIYIK, A. ve H. ÖZBAL, 2008 Arkeolojik Çanak ve Çömleklerde Organik Kalıntıların Belirlenmesi: Anadolu'dan Bazı Örnekler. 23. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*: 249-264

Tablo 1:

Lab. No:	Kazı No:	Açma, Locus	G.Ö. Tarih	Kalibre Tarih %95.4 Olasılık
GrA-45686	BH 7983	L13, Locus 106	7430±40 BP	M.Ö. 6400-6210
GrA-45739	BH 7985	L11, Locus 275	7365±40 BP	M.Ö. 6380-6080
GrA-45738	BH 7984	L11, Locus 262	7210±40 BP	M.Ö. 6210-5930
GrA-45685	BH 5045	M11, Locus 71	7115±40 BP	M.Ö. 6070-5840

Resim 1: Barcin Höyük, Mentese ve Ilıpınar Höyüklerinin Yenişehir Ovasındaki konumları.

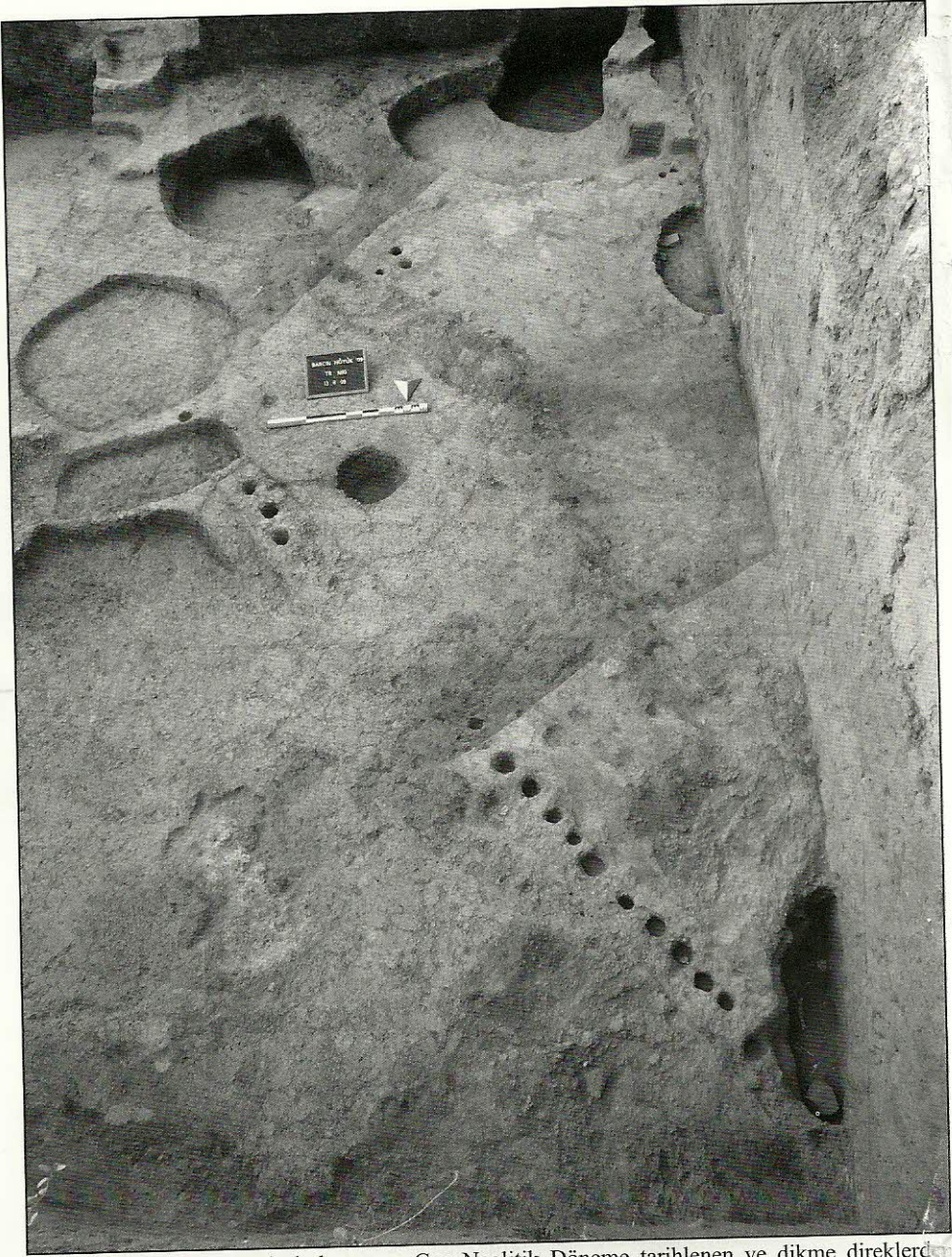
Resim 2: Barcin Höyük'te 2009 yılında kazılan açmaların genel görünümü

Resim 3: Barcın Höyük'te 2009 yılında bulunan şişman kadın figürinlerinden örnekler. L11'de bulunan figürin sağda yer almakta, diğer figürin ise M11'den gelmektedir.

Resim 4: L11 açmasında bulunan ve Geç Neolitik Döneme tarihlenen çamur levha (*mud slab*) yapı.

Resim 5: M10 açmasında bulunan ve Geç Neolitik Döneme tarihlenen ve dikme direklerle oluşturulmuş olan duvar.